

اعلامیه جهانی حقوق بشر

اعلامیه جهانی حقوق بشر

دیباچه

از آن جا که شناسایی حیثیت و کرامت ذاتی تمام اعضا خانواده بشری و حقوق برابر و سلب ناپذیر آنان اساس آزادی، عدالت و صلح در جهان است،

از آن جا که نادیده گرفتن و تحقیر حقوق بشر به اقدامات وحشیانه‌ای انجامیده که وجودان بشر را برآشته‌اند و پیدایش جهانی که در آن افراد بشر در بیان و عقیده آزاد، و از ترس و فقر فارغ باشند، عالی ترین آرزوی بشر اعلام شده است، از آن جا که ضروری است که از حقوق بشر با حاکمیت قانون حمایت شود تا انسان به عنوان آخرین چاره به طفیان بر ضد بیداد و ستم مجبور نگردد، از آن جا که گسترش روابط دوستانه میان ملت‌ها باید تشویق شود، از آن جا که مردمان ملل متحد، ایمان خود را به حقوق اساسی بشر و حیثیت و کرامت و ارزش فرد انسان و برابری حقوق مردان و زنان، دوباره در منشور ملل متحد اعلام و عزم خود را جزم کرده‌اند که به پیشرفت اجتماعی یاری رسانند و بهترین اوضاع زندگی را در پرتو آزادی فزاینده به وجود آورند، از آن جا که دولتهای عضو متحد شده‌اند که رعایت جهانی و موثر حقوق بشر و آزادی‌های اساسی را با همکاری سازمان ملل متحد تضمین کنند، از آن جا که برداشت مشترک در مورد این حقوق و آزادی‌ها برای اجرای کامل این تعهد کمال اهمیت را دارد، مجمع عمومی این اعلامیه جهانی حقوق بشر را آرمان مشترک تمام مردمان و ملت‌ها اعلام می‌کند تا همه افراد و تمام نهادهای جامعه این اعلامیه را همواره در نظر داشته باشند و بکوشند که به یاری آموزش و پرورش، رعایت این حقوق و آزادی‌ها را گسترش دهند و با تدبیر فزاینده ملی و بین‌المللی، شناسایی و اجرای جهانی و موثر آنها را چه در میان مردمان کشورهای عضو و چه در میان مردم سرزمین‌هایی که در قلمرو آنها هستند، تامین کنند.

ماده‌ی ۱

تمام افراد بشر آزاد زاده می‌شوند و از لحاظ حیثیت و کرامت و حقوق با هم برابراند. همگی دارای عقل و وجودان هستند و باید با

یکدیگر با روحیه ای برادرانه رفتار کنند.

ماده ۲

هر کس میتواند بی هیچ گونه تمايزی، به ویژه از حیث نژاد، رنگ، جنس، زبان، دین، عقیده سیاسی یا هر عقیده دیگر، و همچنین منشا ملی یا اجتماعی، ثروت، ولادت یا هر وضعیت دیگر، از تمام حقوق و همه آزادی‌های ذکر شده در این اعلامیه بهره‌مند گردد.

به علاوه نباید هیچ تبعیض به عمل آید که مبنی بر وضع سیاسی، قضایی یا بین المللی کشور یا سازمانی باشد که شخص به آن تعلق دارد، خواه این کشور یا سازمان مستقل، تحت قیومت یا غیر خود اختار باشد، یا حاکمیت آن به شکلی محدود شده باشد.

ماده ۳

هر فردی حق زندگی، آزادی و امنیت شخصی دارد.

ماده ۴

هیچ کس را نباید در بردگی یا بندگی نگاه داشت. بردگی و دادوستد بردگان به هر شکلی که باشد، ممنوع است.

ماده ۵

هیچ کس نباید شکنجه شود یا تحت مجازات یا رفتاری ظالمانه، ضد انسانی یا تحقیرآمیز قرار گیرد.

ماده ۶

هر کس حق دارد که شخصیت حقوقی اش در همه جا به رسمیت شناخته شود.

ماده ۷

همه در برابر قانون مساوی هستند و حق دارند بی هیچ تبعیض از حمایت یکسان قانون برخوردار شوند. همه حق دارند در مقابل هر تبعیض که ناقص اعلامیه حاضر باشد، و برصد هر تحریکی که برای چنین تبعیض به عمل آید، از حمایت یکسان قانون بهره‌مند گردند.

ماده ۸

در برابر اعمالی که به حقوق اساسی فرد تجاوز کند - حقوقی که قانون اساسی یا قوانین دیگر برای او به رسمیت شناخته است - هر شخص حق مراجعه موثر به دادگاههای ملی صالح را دارد.

ماده ۹

هیچ کس را نباید خودسرانه توقيف ، حبس یا تبعید کرد.

ماده ۱۰

هر شخص با مساوات کامل حق دارد که دعوایش در دادگاهی مستقل و بی طرف ، منصفانه و علنی رسیدگی شود و چنین دادگاهی دربارهی حقوق و الزامات وی ، یا هر اتهام جزایی که به او زده شده باشد ، تصمیم بگیرد .

ماده ۱۱

(۱) هر شخصی که به بزهکاری متهم شده باشد ، بی گناه محسوب میشود تا هنگامی که در جریان محاکمه ای علنی که در آن تمام تضمینهای لازم برای دفاع او تامین شده باشد ، مجرم بودن وی به طور قانونی محرز گردد .

(۲) هیچ کس برای انجام دادن یا انجام ندادن عملی که در موقع ارتکاب آن ، به موجب حقوق ملی یا بین المللی جرم شناخته نمیشده است ، محکوم نخواهد شد . همچنین هیچ مجازاتی شدیدتر از مجازاتی که در موقع ارتکاب جرم به آن تعلق میگرفت ، دربارهی کسی اعمال نخواهد شد .

ماده ۱۲

نباید در زندگی خصوصی ، امور خانوادگی ، اقامتگاه یا مکاتبات هیچ کس مداخلههای خودسرانه صورت گیرد یا به شرافت و آبرو و شهرت کسی حمله شود . در برابر چنین مداخلهها و حملهها یعنی ، برخورداری از حمایت قانون حق هر شخصی است .

ماده ۱۳

(۱) هر شخصی حق دارد در داخل هر کشور آزادانه رفت و آمد کند و اقامتگاه خود را برگزیند .

(۲) هر شخصی حق دارد هر کشوری ، از جمله کشور خود را ترک کند

یا به کشورخویش بازگردد.

ماده ۱۴

(۱) در برابر شکنجه، تعقیب و آزار، هر شخصی حق درخواست پناهندگی و برخورداری از پناهندگی در کشورهای دیگر را دارد.

(۲) در موردی که تعقیب واقعاً در اثر جرم عمومی و غیرسیاسی یا در اثر اعمالی مخالف با هدفها و اصول ملل متحد باشد، نمیتوان به این حق استناد کرد.

ماده ۱۰

(۱) هر فردی حق دارد که تابعیت داشته باشد.

(۲) هیچ کس را نباید خودسرانه از تابعیت خویش، یا از حق تغییر تابعیت محروم کرد.

ماده ۱۶

(۱) هر مرد و زن بالغی حق دارند بی هیچ محدودیتی از حیث نژاد، ملیت، یا دین با همدیگر زناشویی کنند و تشکیل خانواده بدهند. در تمام مدت زناشویی و هنگام انحلال آن، زن و شوهر در امور مربوط به ازدواج حقوق برابر دارند.

(۲) ازدواج حتماً باید با رضایت کامل و آزادانه زن و مرد صورت گیرد.

(۳) خانواده رکن طبیعی و اساسی جامعه است و باید از حمایت جامعه و دولت بهره‌مند شود.

ماده ۱۷

(۱) هر شخصی به تنها یعنی یا به صورت جمیعی حق مالکیت دارد.

(۲) هیچ کس را نباید خودسرانه از حق مالکیت محروم کرد.

ماده ۱۸

هر شخصی حق دارد از آزادی اندیشه، وجودان و دین بهره‌مند شود. این حق مستلزم آزادی تغییر دین یا اعتقاد و همچنین آزادی اظهار دین یا اعتقاد، در قالب آموزش دینی، عباداتها و اجرای آیین‌ها و

مراسم دینی به تنها یعنی یا به صورت جمعی ، به طور خصوصی یا عمومی است.

ماده ۱۹

هر فردی حق آزادی عقیده و بیان دارد و این حق مستلزم آن است که کسی از داشتن عقاید خود بیم و نگرانی نداشته باشد و در کسب و دریافت و انتشار اطلاعات و افکار، به تمام وسائل ممکن بیان و بدون ملاحظات مرزی آزاد باشد.

ماده ۲۰

(۱) هر شخصی حق دارد از آزادی تشکیل اجتماعات ، مجتمع و انجمن‌های مسالمت آمیز بهره‌مند گردد.

(۲) هیچ کس را نباید به شرکت در هیچ اجتماعی مجبور کرد.

ماده ۲۱

(۱) هر شخصی حق دارد که در اداره‌ی امور عمومی کشور خود، مستقیماً یا به وساطت نمایندگانی که آزادانه انتخاب شده باشند، شرکت جوید.

(۲) هر شخصی حق دارد با شرایط برابر به مشاغل عمومی کشور خود دست یابد.

(۳) اراده‌ی مردم ، اساس قدرت حکومت است. این اراده باید در انتخاباتی سالم ابراز شود که به طور ادواری صورت می‌پذیرد. انتخابات باید عمومی ، با رعایت مساوات و با رای مخفی یا به طریقه‌ای مشابه برگزار شود که آزادی رای را تامین کند.

ماده ۲۲

هر شخصی به عنوان عضو جامعه حق امنیت اجتماعی دارد و مجاز است به یاری مساعی ملی و همکاری بین المللی ، حقوق اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی ضروری برای حفظ حیثیت و کرامت و رشد آزادانه شخصیت خود را ، با توجه به تشکیلات و منابع هر کشور، به دست آورد.

ماده ۲۳

(۱) هر شخصی حق دارد کار کند، کار خود را آزادانه برگزیند، شرایط منصفانه و رضایت بخشی برای کار خواستار باشد و در برابر بیکاری حمایت شود.

(۲) همه حق دارند که بی هیچ تبعیضی، در مقابل کار مساوی، مزد مساوی بگیرند.

(۳) هرکسی که کار میکند حق دارد مزد منصفانه و رضایت بخشی دریافت دارد که زندگی او و خانواده اش را موافق حیثیت و کرامت انسانی تامین کند و در صورت لزوم با دیگر وسائل حمایت اجتماعی کامل شود.

(۴) هر شخصی حق دارد که برای دفاع از منافع خود با دیگران اتحادیه تشکیل دهد و یا به اتحادیه‌های موجود بپیوندد.

ماده‌ی ۲۴

هر شخی حق استراحت، فراغت و تفریح دارد و به ویژه باید از محدودیت معقول ساعات کار و مرخصی‌ها و تعطیلات ادواری با دریافت حقوق بهره مند شود.

ماده‌ی ۲۰

(۱) هر شخصی حق دارد که از سطح زندگی مناسب برای تامین سلامتی و رفاه خود و خانواده اش، به ویژه از حیث خوراک، پوشاك، مسکن، مراقبت‌های پزشکی و خدمات اجتماعی ضروری برخوردار شود. همچنین حق دارد که در موقع بیکاری، بیماری، نقص عضو، بیوگی، پیری یا در تمام موارد دیگری که به عللی مستقل از اراده‌ی خویش وسائل امرار معاشر را از دست داده باشد، از تامین اجتماعی بهره‌مند گردد.

(۲) مادران و کودکان حق دارند که از کمک و مراقبت ویژه برخوردار شوند. همه‌ی کودکان، اعم از آن که در پی ازدواج یا بدون ازدواج زاده شده باشند، حق دارند که از حمایت اجتماعی یکسان بهره‌مند گردند.

ماده‌ی ۲۶

(۱) هر شخصی حق دارد که از آموزش و پرورش بهره مند شود. آموزش و پرورش، و دست کم آموزش ابتدایی و پایه باید رایگان باشد.

آموزش ابتدایی اجباری است. آموزش فنی و حرفه‌ای باید همگانی شود و دستیابی به آموزش عالی باید با تساوی کامل برای همه امکان پذیر باشد تا هرکس بتواند بنا به استعداد خود از آن بهره مند گردد.

(۲) هدف آموزش و پرورش باید شکوفایی همه جانبه‌ی شخصیت انسان و تقویت رعایت حقوق بشر و آزادی‌های اساسی باشد. آموزش و پرورش باید به گسترش حسن تفاهم، دگرپذیری و دوستی میان تمام ملت‌ها و تمام گروه‌های نژادی یا دینی و نیز به گسترش فعالیت‌های ملل متحد در راه حفظ صلح یاری رساند.

(۳) پدر و مادر در انتخاب نوع آموزش و پرورش برای فرزندان خود، بر دیگران حق تقدم دارند.

ماده‌ی ۲۷

(۱) هر شخصی حق دارد آزادانه در زندگی فرهنگی اجتماع سهیم و شریک گردد و از هنرها و به ویژه از پیشرفت علمی و فواید آن بهره مند شود.

(۲) هرکس حق دارد از حمایت منافع معنوی و مادی آثار علمی، ادبی یا هنری خود برخوردار گردد.

ماده‌ی ۲۸

هر شخصی حق دارد خواستار برقراری نظمی در عرصه‌ی اجتماعی و بین‌المللی باشد که حقوق و آزادی‌های ذکر شده در این اعلامیه را به تمامی تامین و عملی سازد.

ماده‌ی ۲۹

(۱) هر فردی فقط در برابر آن جامعه‌ای وظایفی بر عهده دارد که رشد آزادانه و همه جانبه‌ی او را ممکن می‌سازد.

(۲) هرکس در اعمال حقوق و بهره‌گیری از آزادی‌های خود فقط تابع محدودیت‌های قانونی است که صرفا برای شناسایی و مراعات حقوق و آزادی‌های دیگران و برای رعایت مقتضیات عادلانه‌ی اخلاقی و نظم عمومی و رفاه همگانی در جامعه‌ای دموکراتیک وضع شده‌اند.

(۳) این حقوق و آزادی‌ها در هیچ موردی نباید بر خلاف هدف‌ها و

ماده‌ی ۳۰

هیچیک از مقررات اعلامیه‌ی حاضر نباید چنان تفسیر شود که برای هیچ دولت، جمعیت یا فردی متضمن حقی باشد که به موجب آن برای از بین بردن حقوق و آزادی‌های مندرج در این اعلامیه فعالیتی انجام دهد یا به عملی دست بزند

اعلامیه اصول مدارا

در استقبال از روز جهانی مدارا (۱۶ نوامبر)

اعلام و امضا شده توسط کشورهای عضو یونسکو در ۱۶ نوامبر ۱۹۹۰* کشورهای عضو سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) در بیست و هشتمین نشست کنفرانس عمومی در پاریس از ۲۵ اکتبر تا ۱۶ نوامبر ۱۹۹۰ گرد هم آمدند.

دیباچه

با در نظر داشتن اینکه منشور سازمان ملل متحد بیان میدارد: "ما مردمان ملل متحد با تصمیم به محفوظ داشتن نسلهای آینده از بلای جنگ ...، با اعلام مجدد ایمان خود به حقوق اساسی بشر و به حیثیت و ارزش شخصیت انسانی ...، و برای نیل به این هدفها به مدارا کردن و زیستن در حال صلح با یکدیگر با یک روحیه حسن هم‌جواری"،

با یاد آوری اینکه دیباچه منشور یونسکو، تصویب شده در تاریخ ۱۶ نوامبر ۱۹۴۵، بیان میدارد که "صلح، اگر که قرار است پایدار بماند، باید بر اساس همبستگی معنوی و عقلانی بشر بنا شود"،

با یادآوری اینکه همچنین اعلامیه جهانی حقوق بشر تاکید میدارد که "هر کس حق دارد که از آزادی فکر، وجودان و مذهب بهره مند شود" (ماده ۱۸)، "هر کس حق آزادی عقیده و بیان دارد" (ماده ۱۹)، و آموزش "باید حسن تفاهم، گذشت و احترام به عقاید مخالف و دوستی

بین تمام ملل و جمیعتهای نژادی یا مذهبی را ترویج دهد" (ماده ۲۶)، با توجه به اسناد بین المللی مربوطه، از جمله:

- «میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی»
- «میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی»
- «کنوانسیون بین المللی حذف تمام اشکال تبعیض نژادی»
- «کنوانسیون منع و مجازات کشتار دسته جمعی (نسل کشی)»
- «کنوانسیون حقوق کودک»
- «کنوانسیون مربط به وضعیت پناهندگان» ۱۹۰۱ و پروتکل ۱۹۶۷ آن و اسناد منطقه‌ای
- «کنوانسیون حذف هرگونه تبعیض علیه زنان»
- «کنوانسیون ضد شکنجه و رفتار یا مجازات خشن، غیر انسانی یا تحریر کننده»
- «اعلامیه حذف هرگونه عدم تحمل بر اساس مذهب یا عقیده»
- «بیانیه حقوق افراد متعلق به افليتهای ملی نژادی مذهبی و زبانی»
- «اعلامیه راهکارهای حذف تروریسم بین المللی»
- «اعلامیه و برنامه عمل کنفرانس جهانی حقوق بشر» وین
- «اعلامیه و برنامه عمل مصوبه همايش جهانی برای توسعه اجتماعی کپنهاگ
- «اعلامیه نژاد و تبعیض نژادی» یونسکو
- . «کنوانسیون و توصیه‌های علیه تبعیض در آموزش» یونسکو

با توجه به اهداف «سومین دهه مبارزه با نژادپرستی و تبعیض نژادی»، «دده جهانی برای آموزش حقوق بشر»، و "دده بین المللی مردم بومی جهان"،

با درنظر گرفتن توصیه‌های کنفرانسها اجتماعی منطقه‌ای که در

چارچوب «سال سازمان ملل متحد برای مدارا» و با توجه به کنفرانس عمومی یونسکو ۲۷۰ قطعنامه ۰.۱۴ و نیز نتیجه گیری‌ها و توصیه‌های دیگر کنفرانسها و همایش‌های سازمان یافته توسط دولت‌های عضو در برنامه «سال سازمان ملل متحد برای مدارا»،

با نگرانی از رشد جاری کنش‌های ناشکیباً‌یی، خشونت، تروریسم، بیگانه‌ستیزی، ملیت‌گرایی تجاوزگرانه، نژادپرستی، یهودی‌ستیزی، محروم‌سازی دیگران، به حاشیه راندن و تبعیض نشانه گیری شده عليه اقلیت‌های ملی، قومی، مذهبی و زبانی، پناهندگان، کارگران مهاجر، مهاجران و گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه، همچنین کنش‌های خشونت و هراساندن که بر علیه افرادی که آزادی عقیده و بیان را بکار می‌گیرند - که همه اینها تحکیم صلح و دمکراسی را در سطح ملی و بین‌المللی تهدید کرده و موانع توسعه هستند،

با تاکید بر مسئولیت‌های دولت‌های عضو برای توسعه و تشویق احترام به حقوق بشر و آزادی‌های بنیادی برای همگان، بدون تمایز بر حسب نژاد، جنس، زبان، خاستگاه ملی، مذهب، یا ناتوانی،

پذیرش و اعلان رسمی این اعلامیه اصول مدارا

مصمم به انجام همه راهکارهای قطعی لازم برای ترویج مدارا در جامعه‌های ما، زیرا مدارا تنها یک اصل مورد احترام نیست، بلکه ضرورتی برای صلح و برای رشد اقتصادی و اجتماعی همه مردمان است،

ما اعلام مداریم که:

ماده ۱- مفهوم مدارا

۱.۱ مدارا همانا احترام، پذیرفتن و ارج گذاردن به تنوع غنی فرهنگ‌های جهان ما، و شیوه‌های ابراز و راههای گوناگون انسان بودن ماست. رشد آن با آگاهی، صراحة، ارتباط، آزادی بیان، وجودان و عقیده انجام می‌شود. مدارا هماهنگی در اختلاف است. این فقط نه یک وظیفه اخلاقی، بلکه همچنین نیاز سیاسی و قانونی است. مدارا آن ویژگی است که صلح را ممکن می‌سازد، و به جایگزینی یک فرهنگ صلح به جای فرهنگ جنگ کمک می‌نماید.

۱.۲ مدارا توافق همگانی نیست، پذیرش امتیاز برای دیگری، گذشن از امتیازات خود، یا بخشش و گذشت نیست. مدارا، بیش از هر چیز، گرایش ذهنی است که حاصل شناخت حقوق بشر جهانی و آزادی‌های بنیادی دیگران

است. در هیچ وضعیتی این نمیتواند توجیه گر تخلف از این ارزش‌های بنیادی باشد. مدارا باید توسط افراد، گروه‌ها و دولتها بکار رود.

۱.۳ مدارا مسئولیتی است که حقوق بشر، تکثیرگرایی) از جمله تکثیرگرایی فرهنگی)، دمکراسی و نقش قانون را تایید می‌کند. این شامل رد کردن جرم گرایی، مطلق گرایی بوده و استانداردهای تنظیم شده در سندهای بین المللی حقوق بشر را تایید می‌کند.

۱.۴ روش مدارا، همخوان با احترام برای حقوق بشر بوده و به معنای تحمل بیعدالتی اجتماعی یا کنارگذاشتن یا تضعیف اعتقادات فرد نیست. معنای آن این است که فرد آزاد است که به اعتقادات شخصی خود پایبند بماند و بپذیرد که دیگران به اعتقادت خود پایبند بمانند. این یعنی پذیرفتن این حقیقت که انسانها، که بطور طبیعی از نظر ظاهر، وضعیت، گفتار، رفتار، و ارزش‌های شان متفاوت هستند، این حق را دارند که در صلح زندگی کنند و همچنان که هستند باشند. این همچنین بدین معناست که دیدگاه یک فرد نباید به دیگران تحمیل شود.

ماده ۲ - در سطح دولت

۲.۱ مدارا در سطح دولت مستلزم عادلانه و بیطرف بودن دستگاه‌های قانونگذاری، اجرایی، و قضایی و روند اداری است. این امر همچنین مستلزم آن است که فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی بدون تبعیض در اختیار هر فردی قرار گیرد. محروم سازی و به حاشیه راندن می‌تواند به احساس درمانگی، دشمنی، و تعصب گرایی بیانجامد.

۲.۲ به منظور رسیدن به جامعه‌ای با مدارا و تحمل بیشتر، دولتها باید کنوانسیون‌های بین المللی حقوق بشر موجود را تصویب کرده، و در صورت لزوم قانون‌های جدیدی طرح کنند که فرصت و رفتار برابر را برای همه گروه‌ها و افراد جامعه تضمین نماید.

۲.۳ برای هماهنگی جهانی ضروری است که افراد، اجتماعات، و ملت‌ها شخصیت چندفرهنگی خانواده بشری را بپذیرند و بدان احترام بگذارند. بدون مدارا، صلح نمی‌تواند وجود داشته باشد، و بدون صلح، توسعه و دمکراسی وجود نخواهد داشت.

۲.۴ ناشکیبا یی ممکن است به شکل به حاشیه راندن گروه‌های آسیب پذیر و محروم کردن آنان از مشارکت اجتماعی و اقتصادی، و نیز خشونت و تبعیض علیه آنان باشد. چنانچه در اعلامیه نژاد و تبعیض نژادی تاکید شده است، "همه افراد و گروه‌ها حق دارند که متفاوت

ماده ۳ - ابعاد اجتماعی

۱.۳ در دنیای مدرن، مدارا از هر زمان دیگری ضروری تر است. اکنون دورانی است که با جهانی شدن اقتصاد و نیز با رشد روزافزون تحرک، ارتباطات، جمع گرایی و وابستگی متقابل، مهاجرت‌های وسیع و جابجایی جمعیت‌ها، گسترش شهرنشینی و دگرگونی رفتارهای اجتماعی رقم خورده است. از آنجاییکه هر بخشی از جهان با ویژگی تنوع و گوناگونی مشخص می‌شود، ستیزه و ناشکیبایی فزاینده هر منطقه ای را بالقوه تهدید می‌کند. این امر محدود به یک کشور نمی‌شود، بلکه یک تهدید جهانی است.

۲.۳ مدارا بین افراد و در خانواده و سطوح اجتماع ضروری است. ترویج مدارا و شکل دادن به گرایشات ذهنی پذیرای صراحة، گوش کردن طرفین به همدیگر و همبستگی باید در مدرسه‌ها و دانشگاه‌ها و از طریق آموزش‌های غیررسمی در خانه و در محل کار انجام پذیرد. رسانه‌های جمعی در موقعیتی قرار دارند که نقش سازنده ای در فراهم آوردن گفتگو و بحث باز و آزاد ایفا می‌کنند، و می‌توانند ارزش‌های مدارا را اشاعه داده و خطرهای بی تفاوتی نسبت به رشد گروه‌ها و ایدئولوژی‌های ناشکیبا و متعصب را بر جسته کنند.

۳.۳ همچنانچه در «اعلامیه نژاد و تعصب نژادی» یونسکو تاکید شده است، راهکارهایی باید بکارگرفته شوند که برابری در کرامت و حقوق برای افراد و گروه‌ها را در هنگام ضرورت تضمین نمایند. با توجه به این امر، توجه ویژه ای باید به گروه‌های آسیب پذیر که قادر به امکانات اجتماعی یا اقتصادی مناسب هستند معطوف شود که بتوان حمایت قوانین و راهکارهای جاری اجتماعی را برای آنان بویژه در زمینه مسکن، اشتغال و بهداشت و درمان، فراهم نمود، به اعتبار فرهنگ و ارزش‌های آنها احترام گذارد، و پیشرفت و جامعه پذیری شغلی و اجتماعی آنان، بویژه از طریق آموزش، تسهیل شود.

۴.۳ شبکه‌های ارتباطی و پژوهش‌های علمی مناسب باید برای هماهنگ سازی جامعه جهانی در پاسخگویی به این چالش جهانی سامان گیرد، از جمله عوامل ریشه ای و راهکارهای مقابله موثر با آن از طریق دانش‌های اجتماعی باستی مورد تحلیل قرار گرفته و نیز پژوهش و مشاهده در راستای انجام تولید سیاست و استاندارد گذاری توسط دولتهای عضو صورت گیرد.

ماده ۴ - آموزش

۱.۴ موثرترین وسیله جلوگیری از عدم تحمل و ناشکیبا بی است. اولین گام در آموزش مدارا این است که حقوق مشترک و آزادی های مردم به ایشان آموزش داده شود، که این حقوق و آزادی ها مورد احترام آنان قرار گرفته و خواست آنان برای حمایت از حقوق و آزادی های دیگران فزونی یابد.

۲.۴ آموزش برای مدارا باید به عنوان ضرورتی مبرم در نظر گرفته شود؛ از اینروست که ترویج شیوه های آموزش عقلانی و سیستماتیک مدارا به منظور برخورد با عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و مذهبی ایجاد عدم تحمل و ناشکیبا بی - یعنی ریشه های اصلی خشونت و محروم سازی دیگران - ضروری است. برنامه ها و سیاست های آموزشی باید به رشد و گسترش تفاهم، همبستگی و مدارا و شکیبا بی در میان افراد و همچنین گروه های قومی، اجتماعی، فرهنگی و زبانی و ملتها یاری برسانند.

۳.۴ آموزش برای مدارا باید تاثیرات مقابله را که به هراسیدن و محروم سازی دیگران می انجامد مورد هدف قرار داده و به جوانان کمک نماید تا توانایی قضاوت مستقل، تفکر نقادانه و استدلال اخلاقی را در خود رشد دهند.

۴.۴ ما تعهد می کنیم که برنامه های پژوهش دانش اجتماعی و آموزش برای مدارا، حقوق بشر و عدم خشونت را حمایت کرده و انجام دهیم. این به معنای اختصاص دادن توجه ویژه به بهبود امر تربیت آموزگاران، مواد آموزشی، محتوای کتابها و متون درسی، و دیگر مواد آموزشی از جمله تکنولوژی های جدید آموزشی، با هدف آموزش شهروندان مسئول و حساس به حقوق دیگران که نسبت به فرهنگ های دیگر دارای برخورد باز بوده و میتواند به آزادی ارج گذاشته و کرامت و گوناگونی انسانی را محترم داشته و از تنشها و سیزه ها جلوگیری نموده یا آنها را به شیوه های مسالمت آمیز حل و فصل نماید.

ماده ۵ - تعهد عمل

ما خود را متهد می سازیم که مدارا و عدم خشونت را از طریق برنامه ها و سازمان هایی در زمینه آموزش، دانش، و فرهنگ و ارتباطات رواج دهیم.

ماده ۶ - روز جهانی برای مدارا

به منظور ایجاد آگاهی عمومی، تاکید بر خطرات ناشکیباًی و تعصُّب و در واکنش با تعهد و عمل مجدد به حمایت از آموزش و ترویج مدارا، ما رسمًا روز ۱۶ نوامبر را «روز جهانی برای مدارا» در هرسال اعلان می‌کنیم.

برگردان: سهیلا وحدتی

<http://www.unesco.org/tolerance/declaeng.htm>